

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Prima. Prima, & secunda ratio à priori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

multatam potentiae ad ponendum actum honestum divisim ab inhonesto; vel actum inhonestum divisim ab honesto. Rursus voluntas præhabens duplex illud iudicium reflexum, unum de probabilitate honestatis, aliud de probabilitate non honestatis, si sequatur iudicium reflexum dictans, certò probabile esse, quòd actus ponendus sit honestus, operabitur tantum honestè, non autè honestè simul, & inhonestè, quamvis simul adsit aliud iudicium reflexum dictans, certò probabile esse, quòd actus non sit honestus; quia voluntas hoc iudicium reflexum minimè sequitur, immò illud tunc contemnit.

N.
202.

Hinc patet tum infirmitas præcipui argu-

menti, cui Adversarij insistant, de quo latius infra; tum firmitas nostræ doctrinæ. Si enim posito solo iudicio reflexo, vel de non probabilitate honestatis, vel de probabilitate non honestatis, suspensio omni directo de falsitate opinionis assentientis talem rem licere, aut de veritate opinionis negantis eadem licere; eo ipso non licet talem actum ponere, nec talem rem eligere: cur posito solo iudicio reflexo de probabilitate licetig, suspensio omni directo, tum de veritate opinionis affirmantis licere, tum de falsitate opinionis negantis licere, non licebit tunc operari? Expecto disparitatem.

DISPUTATIO XXIV.

Reliquæ robustissimæ pro eodem nostro intento rationes.

SECTIO I.

Prima, & secunda ratio à priori.

§. I.

Quidquid est in iudicio directo subjectivè probabili, est longe eminentius in reflexo evidenti de objectivà probabilitate.

SUMMARIUM.

Quia quidquid inest iudicio directo, longè perfectius inest reflexo, n. 1. 2.

Nam reflexo nulla inest incertitudo; directo, etsi probabiliori, inest incertitudo de veritate speculativà, n. 3. 4.

Rursus reflexo inest certitudo, immò evidentia de veritate speculativà sui objecti, nempe de probabilitate, n. 4. 5.

Iudicium reflexum nec mediatè, nec immediatè potest esse falsum, directum potest esse immediatè falsum, ibid.

Intellectus directè assentientis minùs probabili, cur non assentiat magis falso, sed tantum vero? n. 6.

Falsum, quòd omne minùs probabile sit magis falsum, & minùs verum in re, ibid.

Si repugnat, ut intellectus assentiat directè rei minùs probabili, multo magis, ut teneatur assentiri, seu exercere iudicium incertum, quando potest soli certo assentiri, n. 8.

Si datur obligatio, datur potius sequendi solum reflexum, quam directum, n. 9.

Cur? n. 10.

Ex eo quòd T. T. unanimiter dicant præquiri iudicium saltem moraliter certum de verita-

te speculativà, infero necessarium potius reflexum, quam directum, n. 11.

Iudicio directo, etsi moraliter certo subjectivè, ad summum inest certitudo moralis prudentiæ, quæ satis ut peccatum formale excludat, non vero speculativà, ibid.

Si nullum iudicium falsum est verè prudens, ut volunt contrarij, nullum directum, ut probabilius, erit regula, n. 12.

Si directum satis, multo magis reflexum, quæ certò cognosco ea motiva gravia, aut graviora, quibus nititur directum, n. 13.

UAMVIS Lector non obliviosus eorum, quæ diximus, plura à priori fundamenta pro nostra sententiâ, de solius iudicii reflexi evidentis de certâ probabilitate veritatis, & honestatis sufficientiâ, ut honestè operemur, hunc in locum congerere possit; attamen quia, ut dixi, nostra sententiâ supponitur potius quam tractatur, & à paucis Neotericis in dubium vocata, fuit ab iisdem mordicus negata, ideo eam à priori rationibus prorsus robustis fundare iterum duximus.

Quapropter ita arguo 1. quia quidquid N. 1. habetur per iudicium directum subjectivè probabile, aut probabilius de veritate, longè perfectius habetur per solum iudicium reflexum certum de probabilitate, aut probabiliore veritatis; ergo nullatenus, ad hoc ut rectè operemur, necessarium est iudicium directum, incertum de veritate, quin ut rectè operemur, satis se solo est reflexum certum.

certum de probabilitate, aut probabilioritate veritatis iudicium. Consequentia tenet: Si enim quicquid habetur in iudicio directo incerto de veritate, habetur in solo reflexo certo de probabilitate veritatis, & quidem eminentius, frustra prorsus requiritur, ut recte operemur, ipsum iudicium directum incertum de veritate.

N. 3. Antecedens probatur; quia in iudicio directo subjective probabili, vel, si mavis, probabiliori de veritate, (perinde enim modò mihi est) nulla adest certitudo, & sola adest incertitudo speculativa de veritate; omne enim iudicium subjective probabile, aut probabilius est essentialiter incertum de veritate: in iudicio autem reflexo certo, & evidenti de probabilitate, aut probabilioritate veritatis sola adest certitudo, immò evidentia de probabilitate veritatis; nulla autem adest certitudo, nec incertitudo de veritate, quia ipsum iudicium reflexum immediate saltem non tendit in veritatem, sed immediate in solam probabilitatem, quæ est unicuique, & solum ipsius iudicii reflexi objectum; ergo quicquid perfectionis habet iudicium directum subjective probabile, aut probabilius de veritate, longè eminentius habet ipsum iudicium reflexum certum de probabilitate, aut probabilioritate veritatis.

N. 4. Antecedens patet: Si enim nulla certitudo inest iudicio directo subjective probabiliori de veritate, nulla, inquam, certitudo speculativa, sed pura, & sola ei inest incertitudo speculativa veritatis: e contra si iudicio certo reflexo de objectiva veritate probabilioritate nulla inest nec incertitudo speculativa immediata veritatis, nec ulla certitudo speculativa immediata veritatis: & ex altera parte eidem iudicio reflexo inest certitudo, & evidentia immediata de probabilitate, aut probabilioritate veritatis, atque adeo inest quodammodo certitudo veritatis mediata, quatenus idem iudicium tendit immediate in probabilitatem veritatis, adeoque mediate in veritatem: ex hoc ipso sequitur, quod quicquid formaliter continet ipsum iudicium directum subjective probabilius de veritate, contineat longè eminentius ipsum iudicium reflexum certum de probabilitate veritatis: ergo si iudicium directum subjective probabile, aut probabilius de veritate satis est, ut honestè, aut ne saltem inhonestè operemur, multò magis, ut honestè, aut ne inhonestè operemur, satis erit ipsum iudicium reflexum certum de objectiva probabilitate, aut probabilioritate veritatis.

Confirmo: Omne iudicium subjective probabilius, immò moraliter certum de veritate, est speculative incertum de eadem; ergo omne tale est subjectum falsitati: e contra nullum iudicium reflexum de probabilitate objectiva, aut de objectiva certitudine morali veritatis est speculative incertum; imò omne est, & supponitur certum, nam, ut sæpe diximus, probabilitas objectiva veritatis debet esse certa, & evidens: ergo si satis est iudicium subjective probabilius, immò moraliter certum de veritate speculativa, etsi prorsus incertum de veritate, & obnoxium falsitati, longè magis satis erit solum reflexum certum de probabilitate, aut probabilioritate veritatis, nulli obnoxium falsitati: etenim iudicium reflexum non tendit immediate, nisi in probabilitatem, aut probabilioritatem, aut certitudinem moralem objectivam; hæc enim sunt objectum immediatum iudicii reflexi: circa illam autem objectivam probabilitatem, aut probabilioritatem, aut certitudinem moralem nulla potest esse falsitas in ipso iudicio reflexo; nam tendit evidenter in illas; dixi enim milles, quod iudicium de probabilioritate esse debeat logicè certum saltem, aut evidens de illa: ergo iudicium reflexum non potest esse falsum circa suum objectum immediatum. Rursus ipsum iudicium reflexum nec potest esse falsum circa suum objectum mediatum, nempe circa veritatem; hanc enim nullatenus affirmat, aut negat; qui enim dicit, Certo probabile est Petrum currere, neque affirmat, neque negat Petrum currere, nam certa probabilitas de cursu conjungi potest tam cum cursu, quam cum non cursu: ergo ipsum iudicium reflexum de certa probabilitate, aut probabilioritate veritatis non potest esse falsum circa veritatem.

Arguo 2. ijs omnibus rationibus à priori, N. 6. quæ ab intrinseca aversione intellectus, ut directè assentiatur minùs verò, derivantur, quibusque Adversarij contra nos utuntur, cum hoc tamen inter illos, & nos discrimine, quod quam inefficaces sunt contra nos, ut alibi ostendimus, tantumdem hoc in loco efficaces sunt contra illos: etenim Adversarij rationibus illis suadere tentant, quod noster intellectus, nec physice, nec moraliter possit directè assentiri minùs probabili, quia directè assentiretur minùs verò, & magis falso. Quod totum facile diluimus dicendo, tum quod intellectus directè assentiens minùs probabili, non assentiatur magis falso, non enim assentitur tali objecto obmotivum, sub quo videtur falsum, aut magis falsum.

falsum, quin illi motivo suadenti rei falsitatem resistit, & illud deserit; & directè assentitur unicè ob motivum, propter quod videtur verum; esto ob hoc idem motivum res non videatur adeo vera, ut vera videtur ob motivum oppositum alia pars contradictionis: ergo intellectus directè assentiens minus probabili, non assentitur magis falso, sed ipsi objecto materialiter fortasse magis falso directè assentitur tamquam vero; & ipsi minus vero in re directè assentitur tamquam vero: tum quia falsum prorsus est principium, quo Adversarii utuntur, nempe minus probabile esse minus verum in re; falsum, inquam, nam nec minor probabilitas unitur necessariò falsitati, aut minori veritati, nec probabilitas unitur necessariò veritati, aut minori falsitati: etenim plurima falsa sunt probabiliora veris; & plurima vera sunt minus probabilia falsis: ergo ex eo quod intellectus directè assentiatur minus probabili, inferre, quod intellectus assentiatur magis falso, aut minus vero, est consequentia illegitima; nam hæc consequentia inferri non potest nisi ex hoc antecedenti: Omne minus probabile est magis falsum, & minus verum: ergo intellectus assentiens minus probabili, assentitur magis falso, & minus vero. Illud autem antecedens est evidenter falsum; ergo etiam consequentia: ergo totum Adversariorum contra nos argumentum est prorsus illegitimum.

N. 7. Videamus modò qualiter idem argumentum sit efficax contra Adversarios obligantes semper ad iudicium directum, et si probabilius, aut moraliter certum, de veritate, ut honestè, aut ne inhonestè operemur. Ita enim ex penu Adversariorum in eisdem arguo.

N. 8. Implicat, si non physicè, saltem moraliter, ut intellectus stans inter inæqualiter probabilia assentiatur directè objecto sibi minus probabili, præ sibi probabiliori; sed si hoc implicat, longe magis implicat, ut intellectus stans inter iudicia, unum incertum, alterum certum, teneatur ex obligatione assentiri incerto; ergo si illud implicat, longè magis hoc implicat. Maior est Adversariorum, quorum plerique putant implicare non tantum moraliter, id est, ut intellectus prudenter assentiatur directè objecto sibi minus probabili, præsentè simul probabiliori, quin ferè omnes docent repugnare physicè, id est, intellectum non posse physicè assentiri directè objecto sibi minus probabili, præsentè simul opposito probabiliori. Minorem probo; quia iudicium directum de veritate, quomodocumque probabile, im-

mò et si moraliter certum, est de eadem veritate speculative incertum: econtra iudicium reflexum de objectivà probabilitate, aut probabilitate, aut morali certitudine veritatis est, ut suppono, saltem speculative certum, aut evidens; ergo implicat, si non physicè, saltem moraliter, seu ut quis teneatur directè prudenter assentiri, & teneatur formare iudicium directum prudens, quod semper est de veritate incertum, et si notoriè probabilius, ita ut satis non sit semper solum reflexum evidens de objectivà probabilitate.

Confirmo 1. quia si datur alterutrum ex N. 9. iudicii, directi, & reflexi, determinata obligatio, ita ut non tantum alterutrum sit disjunctivè necessarium, ut certum est, sed ita ut hoc præ illo sit in singulari necessarium, dicendum potius est dari obligationem formandi iudicium reflexum, quod semper est evidens de probabilitate, quam formandi directum, et si probabilius, quod semper est incertum de veritate; illud enim semper est certum de suo objecto, hoc de suo objecto est semper incertum: ergo si qua datur alterutrum iudicii directi, & reflexi, non tantum disjunctivè, & vagè, sed determinatè, & in singulari obligatio, ea potius adtribuenda est circa concipiendum iudicium reflexum, quam circa directum.

Confirmo 2. quia iudicium directum N. comparatum cum reflexo se habet non tantum, ut minus verum, & magis verum, quin se habet, ut non evidenter verum, & evidenter verum; nam directum est ita verum, ut possit esse falsum; est enim incertum: reflexum est ita verum, ut repugnet esse falsum; est enim evidenter verum de suo objecto, nempe de probabilitate veritatis; ergo, cæteris paribus, præferendum est pro conscientia regimine iudicium reflexum evidenter verum de objectivà probabilitate veritatis potius, quam iudicium directum incerto verum de objectivà veritate.

Confirmo 3. quia ex una parte indubitatum prorsus est apud omnes ferè TT. quod 11. ad rectam, aut saltem non pravam operationem prærequiritur necessariò iudicium aliquod certum saltem moraliter, ut latè diximus disp. 18. sect. 4. & 5. in hoc enim ferè omnes TT. unanimes veniunt; & præ aliis legi possunt P. Moya tom. 1. tr. 1. qu. 6. §. 6. n. 36. P. Teril. P. E. par. P. Fabri, C. Pallav. P. T. et al. quorum loca, & verba fideliter transcribit P. E. in suo accurato opere P. Pollenter Propos. 3. in P. Fabri num. 92. Rursus æquè indubitatum est ferè cunctis omnibus TT. quod ut rectè operemur, non probatis sit, ut opinio sit probabilis, aut probabilior,

biliior, aut moraliter certa, quin necesse est, ut ea probabilitas, aut probabilitas, aut moralis certitudo sit evidens, vel saltē moraliter speculative certa; quod nos fuisse probavimus dicta *disp.* 18. *sect.* 3. demonstrando ad licitum opinionis probabilis usum necessarium saltem esse certitudinem probabilitatis: ex aliā parte aegre omnino, immo nullatenus ostendi potest, quomodo certitudo speculative de veritate conveniat iudicio probabili, aut moraliter certo; omne enim tale iudicium est semper incertum de veritate speculative sui objecti, ut demonstravi citata *disp.* 18. *sect.* 5. ergo si aliquid ad rectē operandum necessarium est in particulari iudicio, necessarium potius est iudicium reflexum, quod semper est de suo objecto speculative verum, certum, & evidens, quā iudicium directum, quod semper est de suo objecto speculative incertum, & saepe falsum: etenim iudicio directo probabili, aut probabiliori ad summum convenit certitudo moralis prudentialis, quā satis est, ut peccatum formale excludat, non autem certitudo moralis speculative, quā excludat etiā peccatum materiale, ut ostendi relatā *disp.* 18. *sect.* 8. ubi distinxī certitudinem necessariā a non necessariā ad rectē operandum; & ostendi, quomodo cuique opinioni certō practice probabili identificata sit certitudo prudentialis exclusivā omnis peccati formalis, eamque certitudinem satis esse non tantum ne formaliter peccem, sed etiam ut honeste formaliter operer.

N. Confirmo 4. quia principium plurium
12. Adversariorum est, quod nullum iudicium falsum sit prudens, sed ad summum putativē, non verē prudens, ut saepe docet P. Elizald. P. Munies. & alii: ergo omne iudicium, quod potest esse falsum, potest non esse prudens; sed omne iudicium directum quomodocumque probabile, etsi speculative moraliter certum, potest esse falsum; ergo omne tale potest non esse prudens; ergo nullum tale (si verum est Adversariorum principium, quod nullum falsum potest esse prudens) esse potest regula immediata, & necessaria ad rectē operandum. Qualiter enim quis adstruat tamquam regulam necessariā ad rectē operandum tale iudicium, quod est incertō prudens? Nam incertō verum est incertō prudens juxta principium Contrariorum statuentium, quod nullum iudicium falsum possit esse prudens, sed solum verum possit esse prudens; at omne iudicium directum quantumcumque probabile est incertō verum, nam certitudo speculative naturalis a solā evidentia oritur: ergo

omne iudicium directum quantumcumque probabile est incertō prudens: ergo supposito hoc alio Adversariorum principio, quod nullum iudicium falsum sit prudens, tantum abest, ut semper necessarium sit iudicium directum de veritate, ut rectē, aut ne saltem cum peccato formali operemur; & solum reflexum de quantumcumque objectivā probabilitate sit insufficiens, quin posito eo principio repugnat, ut directum sit sufficiens, multo magis ut sit necessarium; & necessariū sequitur, quod solum reflexum non tantum sit sufficiens, quin semper sit indispensabiliter necessarium. Nam directum, quantumcumque probabile, est semper incertum; si incertum, potest esse falsum; si potest esse falsum, potest non esse prudens; si potest non esse prudens, potest non esse regula necessaria ad operandum: at reflexum semper est evidens; si evidens, est certum; si certum, est verum; si verum, est regula. Sed de hoc iterum infra.

Arguo 3. ex illis quā tradidi alibi, ubi N. ostendi, quod si iudicium subjective probabilius, quod semper est incertum de veritate, satis est ad conscientie securitatem, multo magis iudicium reflexum certum de objectivā probabilitate satis erit: etenim enim directum satis est, quia nititur motivo reverā gravi, aut graviori: ergo si ego, suspensus omni iudicio directo, iudicem evidenter dari ea motiva gravia, aut graviora pro veritate opinionis, & honestate operationis, habeo totum, quod est necessarium; nam propter quod unum est tale, & illud magis: si igitur ego habeam iudicium evidens de gravitate motivi, ob quod judicare possum opinionem esse veram, habeo totum, quod satis est ad conscientie securitatem: ergo non tantum iudicium directum de veritate opinionis non est necessarium, quin nec satis est sine reflexo de probabilitate; & hoc solum sine illo satis est.

§. II.

Mens Eximij Doctoris circa hoc ipsum.

SUMMARIUM.

P. Suar. affirmat satis probabilitatem objectivam, n. 14. 15.
Ait quod ut quis obediat satis esse, ut reflexe iudicet licitum obedire, quidquid sit, an res precepta liceat, vel non, seu stante dubio speculative de rei licentia, n. 16. 17.
Deobligat a iudicio directo subditum, n. 18.
Quin cum dubio de re secundum se potest honeste operari, ibid.

Immo

Immo sine iudicio directo salvatur ceca obedientia, n. 19.20.

Examen probabilioris inter probabiles est iuxta P. Suar. onus intolerabile, n. 21.

Tradit expresse nostra principia, ibid.

Et doctrinam de sufficientia solius iudicii reflexi de probabilitate objectiva, & quidem minori, n. 22.23.24.

Immo stante iudicio directo de falsitate, num. 25.

P. Suar. eo ipso quod quaestiones directas reflexe sepe resolvat, iudicat resolutionem reflexam equivalere directe, n. 26.27.

Inductio, ibid.

N.

14.
P. Suar.

Prima dedi ex P. Suar. disp. 23. ex quo in praesenti alia iterum subiicienda, tanto magis quod ejus doctrina ubique, & apud omnes plausibilis sit. Igitur Ex. Doctor tom. 2. de Relig. cap. 5. n. 5. agens de obligatione voti dubij expresse tradit, quod homo possit tutam conscientiam operari, esto nulli opinioni probabiliter directum assensum praestare; seu esto nulla opinio sit ei subjective probabilis, sed tantum objective in mente; ait enim: *Nam inter probabilia potest homo tutam conscientiam sequi, quam partem maluerit, quod est certum, quando probabilitas utriusque est aequalis, quod praesenti instituto sufficit.*

N.

15.
P. Suar.

Ex quo ita arguo: Certum est ex P. Suar. quod homo ex aequo probabilibus possit tutam conscientiam sequi, quam maluerit: ergo ex eodem certum est, quod homo nullam opinionem subjective probabilem habens, seu nulli directe assentiens, sed habens utraque objective tantum in mente, possit tutam conscientiam operari. Consequentia probatur; quia ex P. Suar. certum est, quod tutam conscientiam operetur, qui sequitur quamlibet ex aequo probabilibus: sed sequens quamlibet ex aequo probabilibus non habet utramque simul subjective in mente; etenim repugnant simul duo assensus contradictorii: rursus neutram habet subjective in mente, nam si aliquam haberet subjective in mente, non esset utraque objective in mente; dicit autem P. Suar. certum esse quod tuto operetur, qui habet utramque in mente; ergo qui utramque habet objective tantum in mente, & aliquam ex illis sequitur, tuto operatur: ergo certum ex P. Suar. est, quod, ut quis tuto operetur, satis sit, ut sequatur aliquam earum, quam objective tantum in mente habet: ergo ut quis tuto operetur, necesse non est ut alterutri assentiatur, sed satis est, ut concipiatur probabilitas objective; seu satis est, ut iudicet illam esse probabilem, quin ei opinioni probabiliter assentiatur.

Et tom. 4. de Relig. cap. 15. n. 16. com. N. mendans auream S. P. N. Ignatii de Obedientia Epistolam hac habet: *Præ oculis habenda est vulgaris distinctio certitudinis. Prima sumitur ex conformitate ad rem; alia ex conformitate ad effectum operantis, & ad prima principia, per quae moveri debet. Prior ergo certitudo non est necessaria ad obedientiam quamvis perfectam; non solum circa utilitatem rei praeceptae ad finem a Superiore intentum, verum etiam neque ad honestatem. Ecce P. Suar. aperte dicit, quod ut quis perfecte obediat Superiori, nullum sit necessarium iudicium directum certum, seu probabiliter de honestate rei praeceptae immo neque necessarium, ut quis honeste operetur; sed satis esse, ut quis reflexe iudicet, licitum esse tunc obedire Superiori; quidquid sit, an res praeparata sit in se licita, vel non, id est, stante dubio speculativo de licentia rei: ergo multo magis licitum erit operari stante iudicio reflexo de certa probabilitate licentiae rei, quidquid sit, an res sit in se licita, vel non.*

Prosequitur P. Suar. n. 17. dicens: *Breviter adverte duobus modis posse dubitari de honestate rei praeceptae. Priori modo antecedenter, ut ita dicam) dubitando de re ipsa, quae praecipitur, secundum se, & separata a praecepto Superioris. Posteriori modo etiam consequenter, seu iuncta compositione praecepti, dubitando, an non obstante praecepto liceat id facere, hoc est, obedire in tali materia. Hoc posterius dubium est practicum, & isto durante certum est, non licere tale opus facere, &c. ut ergo obedire liceat, necesse est tale dubium practicum deponere, & firmiter iudicare, non obstante priori dubio antecedenti, seu de opere ipso secundum se, licitum esse obedire illud exequendo; sic enim prius dubium manet pure speculativum, quia non est proxima regula operationis, sed deponitur ex alij principiis, & formatur tuta conscientia. Hæc P. Suar.*

Ecce 1. quantum P. Suar. distat a P. D. N. Thyrio ille enim deobligat, hic obligat ad 18. concipiendum semper directum de honestate rei praeceptae iudicium, ut perfecte obediamus. Ecce 2. quod dubium speculativum de re secundum se non tantum non inducat dubium practicum, quin cum eo licet operari, resolvendo per alia principia reflexa, licitum esse operari cum eo dubio; obediens enim, stante dubio speculativo de re secundum se, resolvit, licitum sibi esse obedire accedente Superioris praecepto. Ecce 3. quod tantum absit, ut directum iudicium de re secundum se sit necessarium, quin potest quis honeste operari dubitans de re secundum se, accedentibus principijs reflexis, quod licet sequi omne certo probabile. Post.

N. Post hæc exponens P. Suar. obedientiam
19. cecam, seu quæ sequitur dictum Superioris,
P. Suar. n. 29. ait: *In modo illo obediendi nil est mali,*
aut periculi, quia semper supponitur materia ho-
nesta cum sufficienti certitudine, quæ omne peri-
culum mali moralis excludit, sive certitudo illa
ex re ipsa oriatur, sive ex adjuncto præc. pto pra-
cticæ refultet.

N. Ecce certitudo excludens omne pericu-
20. lum mali moralis, juxta P. Suar. oriri potest,
P. Suar. vel à certitudine rei secundum se, quatenus
quis sit directè certus rem non esse malam;
vel à præcepto Superioris, seu à principio re-
flexo superaddito, quo iam practicè certus
de non peccato operando, etsi omne judi-
cium directum suspendam: ergo ne forma-
liter peccem, aut ut honestè formaliter ope-
rer, & ut cæco, seu perfectissimo modo obe-
diam, nullum est necessarium judicium di-
rectum de rei honestate secundum se, sed sa-
tis est hoc reflexum: Honestum est exequi,
quod præcipitur, sed præcipitur ex. gr. com-
mutatio officij, ergo honesta est executio
commutationis officij. Sanè in hoc casu nihil
judicio directè de commutatione officij se-
cundum se, an sit honesta in re, vel non sit;
sed unicè reflexe judico, commutationem
officij ut præceptam esse mihi honestam.

N. Et 1. 2. tr. 3. de Bonit. & Malitiâ disp. 12.
21. sect. 6. exponens, qualiter conscientia specu-
P. Suar. lativâ uti possimus; postquam exposuit,
quomodo ex opinione speculativâ formare
possimus dictamen practicum certum de
operatione; & postquam distinguit opiniones
veritantes circa jus, ex. gr. an hoc sit vetitum,
aut præceptum, ab opinionibus circa res, ex.
gr. circa Sacramenta, utilitatem medicinæ,
an hic, aut ille sit Hæres &c. ait: Quoties-
cumque est opinio probabilis hanc actionem
non esse malam, vel prohibitam, vel præ-
ceptam, potest aliquis formare conscien-
tiam certam, vel practicam conformem tali
opinionem; & citat Navar. Sylvestr. Angel.
S. Antonin. Ratio est; quia excedit mo-
dum ordinarium humanæ facultatis obtine-
re cognitionem in singulis actionibus; & ef-
fet onus intolerabile obligare omnes ad con-
ferendas singulas opiniones, (ecce examen
probabilioris, juxta P. Suar. est onus into-
lerabile) quia quamdiu est probabile, quod
nulla sit lex vetans, vel præcipiens actio-
nem, talis lex non est sufficienter proposita,
vel promulgata homini: & ex hac conclusio-
ne, & principio decidit, quod Confessor te-
neatur conformari opinioni penitentis, si
sit probabilis; & quod liceat consulenti se-
qui opinionem probabilem, relicta illâ, quam
putat probabilior, dummodo qui consulit,

veritatem in suis responsis retineat, quia non du-
cit simpliciter id sibi probabilius videri, aut spe-
cularive verum, sed solum posse id sine peccato
fieri ex probabili sententiâ aliorum. Hæc Do-
ctor Ex.

Ecce 1. generalia nostræ doctrinæ princi-
pia mordicus a P. Suar. assumpta ut vera; &
quantum gravissimus Doctor à contrarijs
principijs recedat, & Modernis Probabilio-
ristis opponatur.

Ecce 2. in terminis nostra sententiâ de
sufficienti certâ objectivâ probabilitatis,
ut quis sine peccato formali, aut honestè for-
maliter operetur. Hanc autem nostram sen-
tentiam omnes Probabilistæ Reflexistæ do-
cere debent; tum quia cum judicium direc-
tum non sit per illos certum, & juxta illos
requiratur certum, eo ipso judicium reflex-
um, quia certum, non tantum erit neces-
sarium, sed se solo satis; nam directum nihil
juxta illos prodest, cum non dirigat opera-
tionem; hæc enim, juxta illos, à solo judicio
reflexo certo de non peccato formali dirigi-
tur: tum quia, ait P. Suar. quod consulens,
dummodo retineat veritatem, possit consu-
lere juxta probabilem, dicendo tale opus fie-
ri posse sine peccato; hoc autem est judicium
reflexum: & Confessor à judicio de certâ
probabilitate opinionis dirigitur ad absol-
vendum: ergo ad rectè, aut saltem, ne cum
culpâ formali operemur, ex. gr. ut absolva-
mus, ut consulamus, satis est judicium de
certâ opinionis probabilitate, suspensio om-
ni directo de veritate.

Ecce 3. juxta P. Suar. non tantum satis
est reflexum de certâ probabilitate, sed de
certâ minori probabilitate objectivâ opinio-
nis; nam Confessor sub judicio de certâ mi-
nori probabilitate objectivâ opinionis oppo-
sitæ absolvere potest; & consulens sub solo
judicio de certâ minori probabilitate obje-
ctivâ opinionis oppositæ consulere potest.

Ecce 4. juxta eundem, non tantum satis
est reflexum de certâ minori probabilitate
objectivâ opinionis oppositæ, suspensio om-
ni directo; quin stante directo de falsitate
eiusdem opinionis sibi minus, certo tamen
probabilis dictum reflexum judicium satis
est: etenim judicium directum de falsitate
non destruit certam ejusdem opinionis, etsi
minorem, probabilitatem.

Ecce 5. quod pro nostrâ sententiâ de suf-
ficientiâ totius judicij reflexi certi de proba-
bilitate objectivâ, sive minori, sive æquali,
sive maiori, stare necessariò debent omnes
Probabilistæ Reflexistæ; cum enim nullum
judicium directum quantumcumque pro-
babile sit juxta illos intransitivè certum; &
cum

cum juxta eisdem necessarium sit aliquid judicium certum de non peccato formali, aut de formali honestate, ne formaliter peccemus, aut ut honeste formaliter operemur, consequenter propter hoc introduxerunt judicii reflexi necessitatem, cui tribuunt certitudinem; ergo cum soli judicio reflexo, juxta Probabilitatem Reflexitatis, conveniat certitudo, nulli autem directo conveniat, eo ipso solum reflexum est necessarium, & illud solum est sufficiens, ut recte, aut saltem ne non recte operemur.

N.

27.

P. Suar.

Demum totum hoc ipsum patet ex modo resolvendi; quo P. Suar. utitur; saepe enim proposita aliqua directa questione responderet reflexe; ergo supponit, tum quod resolutio reflexa aequaleat resolutioni directe; alias inepte responderet; tum quod licitum prorsus sit appellare ad solum judicium reflexum; suspensio prorsus omni directo; id est, appellare ad solum probabilitatem veritatis directae; nullatenus autem ad directam veritatem: & ut res pateat, quaerit P. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 53. sect. 5. an Angeli, aut anima separata videant animam Christi D. sub speciebus sacramentalibus? Respondet pag. 701. colum. 2. Probabile valde est posse Angelum, vel animam separatam videre animam Christi D. existentem sub speciebus sacramentalibus: & paulo post ait: De unione vero ad corpus, probabilius est non posse videre naturaliter: & tom. 2. de Relig. quaerens, qualiter Beati, & Angeli cognoscant nostras ad eos orationes, an has videant formaliter in Verbo, hoc est, per ipsam visionem, qua vident Deum, & Beati sunt; an causaliter tantum, hoc est, per novas revelationes, ait: Satis probabilis fit, eas cognoscere formaliter in Verbo, ut docuit S. Thom. 2. 2. qu. 83. art. 4. ad 2. & in 4. dist. 45. qu. 3. art. 1. & citat se ipsum 1. p. tr. 1. lib. 2. cap. 28. Transmittit alia plurima exempla ex tanto Doctore; & malo minus cruditus videri, quam audiri molestus.

§. III.

Aliorum Theologorum judicium.

SUMMARIUM.

P. Vasqu. sentit satis solum reflexum, n. 28.

Et licet dicat propriam cuique esse probabilitatem, negat tamen, quod tollat probabilitatem ab aliena, ibid.

Mastrinus negat requiri judicium directum de veritate, n. 29.

Immo Scotus, ibid.

Mastrinus ait satis esse certitudinem de probabilitate, n. 30. 31.

Ego puto omnes Probabilitates, & Probabilitates Reflexitas stare pro me, n. 32.

Immo stare debeant, n. 33.

Idem tradit D. Perea, P. Platellius, n. 34. 35.

Interdictum Societati putare probabilem opinionem tuentem parvitatem materiae in re vera, n. 35. 36.

Licetum operari sub reflexo de probabilitate, stante directo de falsitate opinionis ex mente Revisorum Societatis, n. 37. 38. 39.

Paritas Confessarii insolubilis, n. 40.

Fogarinus videtur sentire quod ego, n. 41.

Et Illustr. de Fuentes, n. 42. 43.

IN eadem nostram sententiam de solius N. judicii reflexi sufficientia venit P. Vasqu. 28. Probabilitas Non-Reflexita; quam videmus P. Val. docere satis se solo esse judicium directum, & nullum requiri judicium certum de veritate speculativa, (quod primum nos quoque docuimus, ita tamen ut simul admitterimus inesse cuique judicio certo probabilis certitudinem prudentiale, ut diximus disp. 18. sect. 8. & ideo necesse non esse aliud judicium reflexum certum de veritate speculativa; atamen 1. 2. disp. 62. cap. 3. n. 10. supponit, aliquid ex hoc solo judicio reflexo recte operari posse; Certo probabilis est opinio negans esse restituendum, & quidem, etiam simul directe judicaret esse restituendum, quia ille assensus reflexus non opponitur huic directo; ergo multo magis, suspensio hoc directo, licet sub eo solo judicio reflexo de certa probabilitate objectiva opinionis negantis, licebit, inquam, operari. Idem innuit L. n. 17. dicens: Non existimare debemus nostras rationes esse demonstrabiles evidenter, quae opposita opinioni probabilitatem auferam. Ecce acutissimus Doctor, cui, ut constat ex n. 8. & 9. familiare erat hoc dictum a Probabilioristis deinde assumptum, Cuique propria opinio est probabilior, aegre fert, quod quis proprias rationes putet adeo sibi evidentes, ut opposita opinioni probabilitatem auferant; quanto magis aegre feret, quod quis judicet auferri probabilitatem opinionis oppositae per rationes suae opinionis sibi tantum probabiliores: & ideo n. 18. monet, quod nemo solo suo judicio debeat aliorum sententiam improbabilem judicare. Rogo Probabilioristas tuentes tamquam primum principium, quod opposita opinio numquam est probabilis ei, cui opposita est probabilior, ut animum in re latam ex P. Vasqu. doctrinam intendant. Similiter advertant, quod si opinio opposita manet probabilis, eo ipso, juxta P. Valqui, licitum erit eam sequi; quomodo autem, nisi vel reflexe, vel directe?

Idem

N. Idem apertissime sentit Mastr. in 2. disp. 5. 29. qu. 2. n. 49. ubi ait: Cum igitur, ut homo licite operetur, & prudens habeat iudicium, quo dicat, Hic, & nunc hoc mihi licet, minime opus sit iudicium præsupponi, quo veritati opinionis assentiatur, sed sufficiat iudicium, quo assentiatur ejus probabilitatis planè stante probabilitate opinionis, quod actus sit illicitus, ac ut tali cognita per examen fundamentorum ejus, poterit adhuc licite contrarium sequi, specificantem actum pro licito, licet enim in tali casu exerceat actum, quem æstimat probabiliter illicitum specificative, non tamen reduplicative, nam illum exercet ut a se existimatum licitum reduplicative: & n. 110. ait ex Scoto, quod licet, cum dubito, asserere nequeam hoc esse in re verum, possum tamen asserere illud ut probabile. Hæc Mastrus. Ecce 1. quam expressè Scotus, & Mastrus pro nostra conclusione militent. Ecce 2. quod Mastrus clarè iudicet non tantum licitum sub solo iudicio reflexo de minori probabilitate operari, suspensio omni directo de veritate, quin sentit licitum operari sub iudicio reflexo de probabilitate opinionis tuentis actum licere, stante simul iudicio directo de falsitate ejus opinionis. Ecce 3. qualiter occurrat argumento, quomodo habens utrumque illud iudicium, unum reflexum de probabilitate, aliud directum de falsitate, quomodo, inquam, tunc non peccet? Ait autem, quod licet tunc operetur actum, quem directè iudicat probabiliter illicitum, attamen iudicat illicitum specificative, non reduplicative, immò reduplicative iudicat licitum, & ut putatum licitum exercet illum actum.

Scotus. Mastr. N. 30. Mastr. Similiter l. c. n. 129. plura tradit nobis faventia, nam paucis mutatis hæc habet: Aliud est loqui de certitudine, & evidentia honestatis actionis secundum se, & de veritate opinionis probabilis secundum se: aliud de probabilitate honestatis actionis, & veritatis opinionis; nam magnum inter probabilitatem, & veritatem est discrimen; veritas enim stat in convenientia prædicti cum subiecto non ita probabilitas, sed in eo, quod motiva suadentia veritatem opinionis, & honestatem actionis sint gravia, & apta ad prudens iudicium de ipsis formandum: ex quo fit, quod opinio possit esse probabilis, & falsa; & contra improbabilis, & vera. Quando igitur dicitur, quod in exercitio partis probabilis debeat adesse iudicium certum, & physicè evidens de licentia, aut honestate actionis, non volumus, quod tale iudicium directè, & immediatè feratur in honestatem objecti secundum se, ex. gr. talis contractus,

sed in probabilitatem honestatis, (ecce in terminis nostra conclusio) ita ut sensus sit: Certum mihi, & evidens est, hunc contractum esse probabiliter licitum.

Et n. 130. ait, quod licet veritas opinionis alicujus sit tantum probabilis, attamen probabilitas veritatis ejusdem opinionis est certa, & evidens; & ideo valet inferre iudicium ultimum certum, & evidens, non quidem de honestate actionis secundum se, sed de probabilitate honestatis: & in hoc sensu loquuntur Authores nostræ opinionis à Merenda adducti, dum dicunt, quod in exercitio opinionis probabilis intervenire debeat iudicium certum, & evidens, quod actio sit licita: & in hoc deceptus est Merenda, dum quod illi dicunt de probabilitate honestatis, putavit illos hoc dixisse de honestate actionis secundum se: immò idem Mastrus subdit hoc ipsum PP. Vasqu. & Sanch. docuisse, etsi negent requiri iudicium certum; etenim unice negant requiri certum de honestate actionis, & veritate opinionis, ita ut satis sit directè probabile de honestate actionis, & veritate opinionis; non autem negant requiri certum de probabilitate veritatis opinionis, & honestatis actionis; hoc enim iudicium certum requiritur. Hæc Mastrus, quo nihil menti nostræ conformius.

Hinc puto 1. quod omnes Probabilistæ Reflexistæ, immò etiam Probabilioristæ Reflexistæ evidentè stent pro meâ conclusione tuente, quod ad hoc ut honestè, aut saltem ne cum peccato formali operer, satis sit solum iudicium certum reflexum de objectivâ probabilitate, aut probabilitate veritatis opinionis, & honestatis actionis, suspensio omni directo subiectivè probabilis, aut probabiliori de veritate opinionis, & de honestate actionis: etenim docent, quod proxima, & formalis actuum humanorum regula sit iudicium certum reflexum de licito usui probabilitatis, aut saltem probabilitatis; ergo etiam talis regula esse poterit iudicium reflexum certum de probabilitate, aut probabilitate veritatis opinionis, & honestatis actionis, ut expressè asserit Mastrus l. c. quod idem repetit in Theologia Morali disp. 1. uti ipso approbas hunc ipsum retolvendi modum reflexum, recurrendo unice ad solam probabilitatem, omisso iudicio directo de veritate opinionis; inter alia ejus loca, in 2. disp. 2. n. 128. ait: Spectatâ ratione naturali, probabilius est, quod Angelj possint naturaliter cordium secreta cognoscere, ut objecta sibi proportionata; pro quo trahit plures Scotistas.

Puto 2. quod dicti Reflexistæ Probabilioristæ,

honestas, aut Probabilistae, non tantum sentit, quin immo stare omnino, & tueri debeant nostram conclusionem: cum enim unicum, & praeipuum Reflexitarum fundamentum ad hoc reducat, quod cum quaelibet opinio directa sit opinativa, siue sit probabilis, siue probabilior, homo videt se exponi periculo peccati; ergo nisi accedat iudicium certum reflexum certificans de non peccato formali, homo non habebit conscientiam excludentem omne prorsus peccandi periculum, quin illud amabit sequendo opinionem directam, ait D. Perea n. 38. ergo tale iudicium reflexum est prorsus necessarium.

D. Perea

N.

34.

D. Perea

Confirmo; quia iudicium opinativum, etsi probabilius, non certificat intellectum de tuo objecto, ut bene D. Perea num. 206. stultus enim foret, qui diceret, iudicio probabilius contractum licere, ergo sum certus de ejus licentia; affirmaret enim iudicium probabilius indifferens ad veritatem, & falsitatem non esse fallibile, sed determinatum ad veritatem. Addit, quia iudicia viris doctis probabiliora saepe sunt falsa, ut certum est in DD. contradicentibus, quorum media pars fallitur in iudicio sibi ipsis probabiliori: nullum autem privilegium habet meum iudicium mihi probabilius, ne sapissime fallatur, sicut iudicia aliorum ipsis probabiliora falluntur: ergo iudicium probabilius opinativum de licentia contractus non me relinquit certum, sed incertum de hoc; quin immo, eo stante, si prudens sim, & non obstinatus, debco inturgentibus pro parte opposita motivis, ut fere semper occurrunt, de hoc, quod iudico, formidare, & incertus esse. Hæc solide, & breviter D. Perea *ibid.* Hoc argumentum mihi tantam vim facit, ut necessitatem iudicij reflexi declinare non possim, nisi nobiscum statuatur identificata cuique opinioni certo probabilis certitudo prudentialis de non peccato formali; vel nisi dicatur, supposita necessitate certitudinis de non peccato formali, ne formaliter peccemus, quam ferè omnes TT. admittunt; melius esse formare iudicium reflexum certum de probabilitate, quam niti directo; quodlibet enim directum, etsi probabilius, est incertum, nisi ejus certitudo exponatur, ut à nobis *disp. 18. sect. 8.* exposita fuit.

N.

35.

P. Plate.

P. Platellius in studiosa sua Synopsi tom. 2. cap. 3. n. 25. ait: Vir doctus, qui se accusat de venereis, tamquam peccatis sua opinionem (quam non vult deserere) solum venialibus ob levitatem materię, (non obstante decreto Societatis. vetantis, ne quis tam-

quam non improbabilem, immo tamquam tolerabilem iudicet sententiam de parvitate materię in re venerę) à Confessario Societatis absolvi potest. Ita Revisores Romani Societ. Jesu nomine R. P. Generalis responderunt ad Provinciam Gallo-Belgicam, 15. Januarij 1659. Ratio est; quod hoc non sit sententiam affirmantem approbare, aut consilium juxta eam dare, sed supposita probabilitate saltem extrinsecā, quam variorum Doctorum iudicio, Ecclesiā non improbate, possidet, penitenti bene disposito dare absolutionem, ad quam præmissa confessione legitimā jus habet, quam proinde sine injuriā non potest Confessarius illi negare, quamvis ejus opinionem centeat esse improbabilem, & falsam. Hæc Platellius.

Pro cuius intelligentiā sciendum, inter N. dictum esse omni Societatis viro, ne admittat ut probabilem sententiam affirmantem, dari parvitatē materię in re venerę, quæ excuset à mortali. Ita Societas universā; etiam P. Sanch. lib. 9. de Matrim. disp. 46. n. 9. de se dicat, quamvis dubie, aliquando non displicuit (subintellige, sententiā affirmantem) re tamen bene consideratā, rationibusque perpensis, tamquam certissimum tenendum iudicamus, nullam reperiri parvitatē materię in delectationibus venereis, scilicet etiam pollutionis, & consensus periculo in aliquid hujusmodi. Idem docet tom. 2. Summa lib. 5. cap. 6. n. 12.

Modo redeo ad P. Platellium. Ecce 1. non N. tantum licet sub solo iudicio reflexo de probabilitate opinionis proprię, aut alienę honeste formaliter operari, suspensio omni prorsus iudicio directo, tum de veritate proprię, tum de falsitate alienę opinionis; quin licet operari sub iudicio reflexo de probabilitate opinionis oppositę, stante iudicio directo de falsitate ejusdem.

Ecce 2. quod hæc doctrina est, & fuit N. Revisorum Societatis, qui sunt Theologi ipsius P. Generalis, & regulariter esse solent viri in qualibet materiā veratissimi, & clarissimi.

Ecce 3. quod licitum sit absolvere sub iudicio reflexo de sola probabilitate extrinsecā veritatis opinionis, stante non tantum iudicio directo de falsitate ejus opinionis, quin stante iudicio certo reflexo de improbabilitate intrinsecā ejusdem opinionis; ut patet in casu adducto, quo Confessor Societatis licite absolvit penitentem, etiam idem Confessor iudicet opinionem penitentis, censentis dari in re venerę parvitatē materię, esse falsam, immo intrinsecē improbabilem.

Ecce

N. 40. Ecce 4. insolubilem prorsus esse Confessarii paritatem a nobis supra adductam *disp.* 23. *sect.* 4. cum enim Confessor, ut absolvat poenitentem sequentem oppositam suæ, teneatur formare iudicium conscientie certum, quo iudicet sibi licere talem hominem absolvere; quæro, an formet iudicium directum conforme iudicio poenitentis negantis ex. gr. se tenei restituere? & hoc non; quia nec physice, nec moraliter assentiri potest Confessarius poenitentis opinioni sibi minus probabili, ut sustinent Probabilioristæ. An formet iudicium reflexum de certâ probabilitate opinionis poenitentis negantis obligationem restitutionis? & sic Confessarius ad dandam absolutionem dirigatur a iudicio reflexo, certo de probabilitate opinionis poenitentis. An formet aliud iudicium reflexum, quod liceat absolvere poenitentem sequentem oppositam suæ? & tunc reddit argumentum, quomodo tale iudicium formare possit, nam non potest iudicare veram opinionem poenitentis.

N. 41. Fogar. Fogarinus Scotista, & quidem Certitudinista, vult, ne quidem licitum sequi probabiliorum, sed solam moraliter certam, hæc habet *disp.* 2. n. 103. & 104. Ex hoc præcisè, quod multi docti negent talem obligationem, quidquid sit, an sit verum, possum formare dictamen de non obligatione talis præcepti. Ecce quæ, & quanta nobis paucis verbis concedat. Ergo nostrum argumentum, quod nulla lex obliget, nisi sit certa, est prorsus verum: ergo non requiritur iudicium de veritate opinionis negantis illud præceptum, sed sufficit iudicium reflexum de hoc, quod plures docti illud negent, ad hoc ut licite operer contra illud præceptum.

N. 42. Illust. de Fuentes. Illust. de Fuentes. Episcopus Lucensis D. Michael de Fuentes, Doctor Salmanticensis nostram opinionem efficaciter sustinet in suo *Examine Theologico de Probabiliorismo*; nam *art.* 1. n. 5. ait, quod ad sequendam quamcumque opinionem in re morali nec necesse sit, quod probabiliorum iudicem falsam, nec quod minus probabilem iudicem absolutè veram, dum hæc sequor, cum satis sit, ut utramque solum verisimilem iudicem: & *art.* 4. n. 21. ait: Cum in rebus moralibus, & incertis non possit veritas certo reperiri, sed tantum probabiliter, consequenter neque aliquis tenetur ad eam inveniendam antequam operetur, sed sufficit prudenter, immò certo posse iudicare esse probabile, quod asserit opinio, quam quis sequitur, etsi forte in re esset falsa: & n. 29. ait: Errat P. Thyrsus in eo, quod existimat ad sequendam prudenter opinionem aliquam in praxi necessarium

Tom. III.

esse eam iudicare ut veram, cum nulla opinio, etiam quæ nobis apparet probabilior, verum apprehendat, juxta D. Bernardum, *sed D. Bern.* tantum quærat per verisimilia, & propterea solum possit intellectus eam verisimilem iudicare: & *art.* 7. n. 46. ait: Nec urgeas, quod etiam opinio tenuis probabilitatis visa fuerit Authoribus probabilior, aut saltem probabilis. Respondeo enim non satis esse, ad hoc ut opinio maneat certò probabilis, quod aliquibus visa fuerit probabilior, sed requiritur, quod de facto communiter ab aliis ut certò probabilis recipiatur; quod non contingit, quando aliqua opinio tamquam improbabilis, aut levi fundamento nixa frequenter a Scriptoribus rejicitur; tunc enim jam non erit certò, sed tantum probabiliter probabilis, aut morali certitudine improbabilis.

Prolequitur n. 58. ubi proposita sibi objectione, quod intellectus non possit assentiri minus probabili, respondet dicens: Ad hoc ut licitus sit usus opinionis minus probabilis, non requiritur ex parte opinionis eligibilis veritas, sed vera probabilitas, quæ manet in minus probabili. Subdit, hoc ad summum evincere intellectum non posse directè assentiri objecto opinionis minus probabilis; non autem, quod hæc non possit iudicare certo probabilem; quod satis est ad eligibilitatem; nam licet opiniones opponantur quoad simultaneam veritatem objectivam, non tamen quoad probabilitatem. Similiter argumentum oppositum ad summum probat intellectum non posse iudicio prorsus firmo, & certo, assentiri opinioni minus probabili, ut in se veræ, quia eo ipso iudicaret probabiliorum, & forte veram; potest tamen intellectus iudicare utramque esse verisimilem. Demum subdit, quod excessus probabilitatis supra minus probabilem non sit quoad veritatem in se, sed quoad apparentiam verisimilitudinis, cum quo stat intellectum posse iudicare utramque probabilem, & forte veram, etsi prima sit probabilior. Et *art.* 10. n. 63. ait: Quæ adducuntur a P. Thyrsio, probant tantum non posse intellectum ex voluntatis imperio assentiri objecto opinionis minus probabilis; aut isti tamquam in se a parte rei veræ; non tamen non posse opinionem minus probabilem iudicare absolutè credibilem, & forte veram; quod satis est, ut illa utamur; & n. 67. Necessarium non est ad prudentem opinionis usum iudicium de illius veritate, quin satis est iudicium, quod ea opinio videatur vera aliis piis, & doctis: & n. 69. Satis ut appareat certo verisimilis, ut prudenter operemur.

De ij

SEC.